

Hoe de Britten China niet regeerden

Het informele Britse imperium in Qing China tussen de opiumoorlogen (1839-1856)

Koen de Dreu, 6520545

Woorden: 7.968

Bachelorscriptie Geschiedenis

Begeleider: Dr. Devin Vartija

Abstract

In dit paper wordt onderzocht hoe het Britse rijk in staat was een informeel imperium uit te oefenen tussen de twee opiumoorlogen (1839-1856) in China. Hiervoor zullen twee aspecten van Britse dominantie geanalyseerd worden: het politieke aspect en het economische aspect. Onder het politieke aspect zal de diplomatieke controle van de Britten over de Chinezen worden geanalyseerd, evenals de feitelijke Britse politieke controle over steden die de status van 'verdragsstad' verkregen. Zo wordt de uitzonderingspositie van de Britten in China duidelijk. In de analyse van de economische aspecten zullen verschillende elementen van de handel geanalyseerd worden om het belang van China voor de Britten te ontdekken. Brits beleid in China was namelijk gebaseerd op speciale toegang krijgen tot de Chinese markt om de verovering van India te kunnen bekostigen. In deze scriptie wordt de intersectie tussen economie en politiek benadrukt, en de soms decentrale werking van het Britse rijk.

Inhoud

Abstract.....	1
Inhoud.....	2
Inleiding.....	2
Onderzoeksvraag en methode.....	3
Historiografisch debat.....	5
Theoretisch kader.....	8
I. Hoe de Britten politieke controle uitoefenden over China.....	10
De controle over de Qing.....	10
Directe militaire controle.....	10
Diversiteit van de Qing.....	11
Diplomatieke controle over de Qing.....	13
De controle over de verdragssteden.....	14
Recht op residentie.....	14
Extraterritorialiteit.....	14
Conclusie.....	18
II. Hoe de Britten economische controle uitoefenden over China.....	20
Empire of Free Trade?.....	20
Tegenstand tegen de opiumhandel.....	21
Voorstanders van de opiumhandel.....	21
Belang van de opiumhandel voor Indiase expansie.....	23
Thee-import.....	25
Handelsbalans.....	25
Conclusie.....	27
Bibliografie.....	29

Inleiding

Het Britse rijk was uniek in de grootte van haar capaciteit wereldwijd invloed uit te oefenen zonder deze plaatsen direct te regeren. Een van de meest opvallende voorbeelden hiervan was China. Door middel van verdragssteden (*treaty ports*) en vrijhandel wisten de Britten een economische dominantie over China te realiseren. Een verdragsstad was een stad die in principe nog bij het grondgebied van een land hoorde, maar in feite werd geregeerd door een ander land voor economische winst. Dit systeem is de informele invloedssfeer (*informal empire*) gaan heten. De Britten waren terughoudend in het overnemen van het directe bestuur, slechts Hongkong werd namelijk direct bestuurd. Naast Hongkong werden vijf steden verdragssteden, zoals bijvoorbeeld Shanghai. Er bestond hier extraterritorialiteit, wat betekent dat de steden nog Chinees grondgebied waren, maar dat de Qing-dynastie ¹geen zeggenschap meer had over dit gebied. Hier gold de Britse wet, woonden Britten en mochten Britten vrij handelen met ieder die dat wilde. Bovendien werden de tarieven bepaald in overleg met de Britse handelaren, op een manier die voor hen acceptabel was.

Onderzoeksvraag en methode

De centrale onderzoeksvraag is: hoe oefenden de Britten een systeem van informele controle uit over de Qing-dynastie tussen de twee Opiumoorlogen? Om te begrijpen hoe de Britten een gebied met een bevolking van 400 miljoen in 1840² onder de knie kregen, moet eerst worden gekeken naar de vele complexe politieke processen die plaatsvonden in het Qing-imperium en tussen het Britse en het Chinese rijk. Dit zal vooral onderzocht worden vanuit de diplomatieke relaties tussen de plaatselijke Qing-ambtenaar Ch'i-ying en de Britse vertegenwoordiger en gouverneur van Hongkong (deze functie viel samen in deze tijd). Ook is de interne politiek van de Britse kolonies en het Chinese imperium relevant, en zal onderzocht worden. Om dit te onderzoeken zullen een vademecum van William Frederick Mayers en Charles King, het Verdrag van Nanking³ en de *Chinese Repository* gebruikt worden. Een vademecum was een document bedoeld voor reizigers en handelaren. Frederick Mayers was een sinoloog

¹ De Qing-dynastie was de regerende dynastie van China. Namen als “de Qing”, “de Qing-regering” en de “Qing-dynastie” worden in deze scriptie inwisselbaar gebruikt.

² Kent Deng, ‘China’s Population Expansion and Its Causes during the Qing Period, 1644–1911’, *Economic History Working Papers* 219 (2015).

³ Dit is het vredesverdrag dat na de Eerste Opiumoorlog getekend was waarin de verhoudingen werden vastgelegd.

die schreef voor reizigers en handelaren, dus is dit een goede bron om het perspectief van de Britse handelaren te achterhalen en te onderzoeken. Omdat het Britse rijk voornamelijk handelde vanuit economische belangen⁴, is het relevant om te onderzoeken welke informatie de handelaren toegang toe hadden. Omdat Frederick Mayers sinoloog was, hoefde hij niet per se de politieke en economische aspecten van het Britse rijk correct geïnterpreteerd te hebben.

Het Verdrag van Nanking was het vredesverdrag waarmee de Eerste Opiumoorlog werd beëindigd en waarin de vredesvoorwaarden ervan in lagen vastgelegd. Dit was het wettelijke raamwerk waarin alle interactie tussen het Britse rijk en het Chinese rijk plaatsvond. Alle diplomatieke en commerciële relaties hebben met dit document van doen. Daarom is dit document relevant om de politieke verhoudingen te analyseren. Het vertelt ons echter niets over de interpretatie en toepassing van het verdrag. Er ontstond namelijk conflict over hoe streng het verdrag geïnterpreteerd.

De *Chinese Repository* was een tijdschrift voor missionarissen in China waarin politieke en economische zaken besproken werden. Missionarissen waren een belangrijk onderdeel van de Westerse gemeenschappen in China⁵ en vervulden soms ook politieke rollen door middel hun onderwijs.⁶ Daarom is het relevant welke informatie zij tot zich hadden om te analyseren wat de politieke ideeën van de Britten in China waren. Dit is dan ook direct een nadeel. De bron bevat een sterke voorkeur voor de Britten en is geschreven vanuit een gevoel van superioriteit. Uitspraken over Chinese inferioriteit moeten dan ook met een korrel zout genomen worden.

Er is een academische consensus dat de Britse staat een significante rol speelde in het vestigen en beschermen van het *empire*. Daarom is het relevant om te onderzoeken welke informatie de staat tot zijn beschikking had en welke belangen zij wilde behartigen. Hiervoor zullen de *Hansard Parliament* en een rapport van Hongkongse minister van Financiën Robert Martin Montgomery gebruikt worden. Beiden laten zien op welke informatie en met welke belangen gehandeld werd. De

⁴ John Gallagher en Ronald Robinson, 'The Imperialism of Free Trade', *The Economic History Review* 6 (1953) 1–15 <doi:10.2307/2591017>.

⁵ Jeremy E. Taylor, 'The bund: Littoral space of empire in the treaty ports of East Asia', *Social History* 27 (2002) 125–142 <doi:10.1080/03071020210128364>.

⁶ Gregory Bracken, 'Treaty Ports in China: Their Genesis, Development, and Influence', *Journal of Urban History* 45 (2019) 168–176 <doi:https://doi.org/10.1177/0096144218816548>.

Parliament Papers zijn een uitgegeven transcriptie van parlamentsdebatten. De transcripties kunnen gebruikt worden als representatie van de belangen en kennis van de kern en het rapport als representatie van de informatie en belangen van de periferie. Zo kan gekeken worden naar de economische aspecten van de dominantie. Allereerst zal de drijfveer voor de expansie onderzocht worden, met name de opiumhandel. Er bestond een driehoekshandel tussen Brittannië, India en China en de Britten zochten hegemonie over dit systeem. Om dit te onderzoeken zullen de debatten *Indian Finance – East India Company’s Revenue Accounts* uit 1855 en *Public Monies: East India Loan* uit 1859 gebruikt worden om te achterhalen wat Brits beleid in China trachtte te bewerkstelligen. Hoewel het hoofdonderwerp van de debatten niet met China van doen had, worden de doelen van het Brits China-beleid impliciet genoemd. Het rapport van Martin Montgomery bevat nagenoeg dezelfde aspecten maar noemt het doel van Brits beleid in China explicieter. Het probleem met deze bronnen is dat de methodologie achter de cijfers primitief was en dus een vertekend beeld geeft.⁷

Historiografisch debat

Een groot debat in de historiografie over het Britse rijk gaat over waarom en hoe het Britse rijk uitbreidde. De klassiek marxistische interpretatie, zoals die van Vladimir I. Lenin⁸, is dat koloniën functioneerden als een plaats waar Brits surplus kapitaal kon worden opgeslagen. Geld dat verdiend werd in Engeland of Schotland moet ergens geïnvesteerd worden, maar doordat de kapitaalmarkt in de metropool verzadigd was moesten exploitatiekoloniën gesticht worden om rendement te genereren. In 1953 kwam kritiek op deze these door John Gallagher en Ronald Robinson. Zij stellen in ‘The Imperialism of Free Trade’ dat de motivaties voor de Britten om uit te breiden ook voornamelijk economisch waren, maar dat de bureaucraten hierin het voortouw namen. Ook wilde de Britse staat zo min mogelijk gebied direct besturen door de hoge kosten die hiermee verbonden waren. De beleidsmakers maakte rationele afwegingen welke actie hun economische belangen het beste veiligstelde. Dit heet de *official mind*, en deze zou gestuurd worden door gebeurtenissen uit de periferie.

Dit resulteerde erin dat de Britten een soort gradaties in koloniën hadden, van meest informeel tot meest formeel. Economische belangen stonden voorop en het was

⁷ J. Y. Wong, ed., ‘China’s maritime trade: The Chinese could buy more’, in: *Deadly Dreams: Opium and the Arrow War (1856–1860) in China*. Cambridge Studies in Chinese History, Literature and Institutions (Cambridge 1998) 365 <doi:10.1017/CBO9780511572807.025>.

⁸ Vladimir Iljitsj Lenin, *Imperialism: The Highest Stage of Capitalism* (Sydney 1999).

daarom de voorkeur van de Britten om indirect te regeren, zoals bijvoorbeeld in China of Zuid-Amerika. Pas wanneer de staat waarmee het Britse rijk relaties aanging niet voor een stabiele markt kon zorgen, greep Londen in en maakte er een formele kolonie van.⁹ Gebeurtenissen in de periferie konden dus leiden tot annexatie, waar de marxisten alleen de kern als relevant zagen. David Fieldhouse gaf later kritiek op de these van Gallagher, stellende dat angst voor competitie een grotere rol speelde dan Gallagher erkende.

Rond de jaren '80 kwam er een beweging op die het eurocentrisme van de historiografie bekritiseerde.¹⁰ De geschiedenis diende vanuit Chinees perspectief bekeken te worden. Een voorbeeld hiervan is *Discovering History in China* van Paul Cohen.¹¹ In de late jaren '90 kwam hier kritiek op en werd het Westen weer in het verhaal betrokken. De geschiedenis werd geschreven van een China dat erbij werd gesleurd in een gemeenschap van natiestaten. Tegelijkertijd begonnen *Global History* en een nieuwe waardering van het imperialistische karakter van de Qing-dynastie met een opmars. Zo werd het dynamiek binnen de Qing-regering benadrukt. In *Global History* wordt geen eurocentrisch perspectief genomen, noch is het slechts een Chinese geschiedenis. Shigeru Akita stelt dat de negentiende eeuw een verhaal van globalisering was, waarin het Britse rijk de grootste drijvende kracht was.¹² Zo stelde John Darwin dat het Britse rijk een stuk kwetsbaarder was dan het leek. Het Britse rijk volgde volgens hem de grote tendensen van de wereldeconomie en was het Britse rijk slechts in staat invloed uit te oefenen door

Recentelijk is er kritiek gekomen op de theorie van Gallagher en Robinson. Peter J. Cain en Antony G. Hopkins beargumenteren in 2016 in hun boek *British Imperialism: 1688-2015*¹³ dat sentimenten en economische ontwikkelingen in de metropool een stuk belangrijker waren dan dat Gallagher en Robinson beweerden. Met name de ontwikkeling van de financiële sector van de *City of London* was een drijfveer voor imperiale expansie. Zij stellen dat door het dalen van de exports van de Britse *East India Company* verschillende particuliere financiële bedrijven in de problemen

⁹ Gallagher en Robinson, 'The Imperialism of Free Trade'.

¹⁰ Thoralf Klein, 'Rethinking the Origins of 'Western' Imperialism in China: Global Constellations and Imperial Policies, 1790–1860', *History Compass* 10 (2012) 789–801 <doi:10.1111/hic3.12002>.

¹¹ Paul A. Cohen, *Discovering History in China: American Historical Writing on the Recent Chinese Past* (New York 2010).

¹² S. Akita, ed., *Gentlemanly Capitalism, Imperialism and Global History* (Londen 2002) 2-3 <doi:10.1057/9781403919403>.

¹³ P. J. Cain en A. G. Hopkins, *British Imperialism: 1688-2015* (Third; New York 2016) 98.

kwamen. Er werd dus toegang gezocht tot de Chinese markt om financiële instellingen overeind te houden. De Britse opiumexport werd gezien als enig middel. Toen de Chinezen de Britse handelaren niet genoeg toegang verschaften, werd er oorlog verklaard.¹⁴ Gallagher en Robinson zagen dit andersom. China diende volgens hen te worden omgevormd tot een satellieteconomie voor het leveren van voedsel en grondstoffen en als afzetmarkt voor producten. Daarnaast zijn de twee theorieën in conflict over wie het rijk bestuurde: Cain en Hopkins zagen de elite als ‘open’, zowel de overheid, bankensector als het parlement, waar Gallagher en Robinson slechts topambtenaren als relevant zagen.¹⁵

Er is conflict over de mate van controle van de Britten over China in deze periode. Eén kamp stelt dat de politieke invloed van de Britten op de Qing significant was, waar het andere kamp stelt dat deze beperkt was. John Y. Wong stelt dat de invloed van de Britten over China groot was, zowel politieke invloed als economische invloed.¹⁶ Hij stelt dat de invloed die de Britten hadden vaak verborgen is door de onopvallendheid ervan. Hiermee geeft hij kritiek op Gallagher, die volgens Wong de politieke kant van de Britse controle onderschatte.

Op dit moment zijn er meer historici bezig met culturele aspecten van *empire* dan de economische aspecten, terwijl de intersectie tussen politieke en economische aspecten van *empire* tot unieke inzichten zou kunnen leiden.¹⁷ Er is over de Britse invloedssfeer in China tussen de Opiumoorlogen nog verrassend weinig geschreven. Dit terwijl de Britten in deze periode een basis legden van de relatie met de Qing-dynastie in de moderne periode. Er is al veel geschreven over de politieke gebeurtenissen en in hoeverre de Britten in staat waren politieke invloed uit te oefenen over de Chinezen. Ook is er al geschreven over in hoeverre het Chinese rijk een deel was van het Britse economische imperium. Er is echter nog vrijwel geen onderzoek gedaan naar hoe het Britse rijk werkte waarin zowel naar de politieke aspecten als de economische aspecten gekeken werd, en de wisselwerking tussen deze twee factoren.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ John Darwin, ‘Globalism and Imperialism: the Global Context of British Power, 1830–1960’, in: *Gentlemanly Capitalism, Imperialism and Global History* (Londen 2002) 43 <doi:10.1057/9781403919403>.

¹⁶ J. Y. Wong, *Deadly Dreams: Opium and the Arrow War (1856-1860) in China* (Cambridge 2002), 380-5; J. Y. Wong, ‘The Building Of An Informal British Empire In China In The Middle Of The Nineteenth Century’, *Bulletin of the John Rylands Library* 59 (1977) 484-5. <doi:10.7227/bjrl.59.2.10>.

¹⁷ Tony Ballantyne, ‘The Changing Shape of the Modern British Empire and its Historiography’, *The Historical Journal* 53 (2010) 451.

Zo worden twee vragen beantwoord in het bredere historiografische debat: of economische redenen de voornaamste bron van controle waren voor de Britten; en hoe het Britse rijk bestuurd werd. Het zal blijken dat het Britse rijk namelijk minder een eenheid was dan soms lijkt, met elkaar bestrijdende actoren met tegenstrijdige belangen. Ook is de theorie van *The Imperialism of Free Trade* van Gallagher nooit getoetst in zowel economische opzichten als in politieke opzichten. Dit zal nieuwe inzichten geven in de werking en manier van uitbreiding van het Britse rijk.

Theoretisch kader

De term '*empire*' is op zichzelf controversieel. Het is daarom noodzakelijk een theoretisch kader op te stellen waaruit een analyse gemaakt kan worden. Het Britse rijk was een enorm regime met vele verschillende facetten, waardoor een precieze definitie lastig is. Simon Potter definieert *empire* in zijn boek *British Imperial History* als een dominant kerngebied, ook wel de metropool genoemd, die een periferie overheerst. In de klassieke definitie is dit altijd gebaseerd op direct bestuur. Directe overheersing betekent in deze context een verovering in de oude context waarbij bestuurders uit de kern als de officiële machthebbers regeren. Recenter is er een nieuwe definitie opgesteld. Deze definitie stelt dat *empire* zowel direct als indirect kan zijn. Indirecte overheersing betekent hier dat de periferie officieel nog soevereiniteit bezit, maar dusdanig economisch en politiek gedomineerd wordt dat er bijna geen politieke macht en eigenbeschikking overblijft. *Informal empire* wordt vaak bewerkstelligd door middel van economisch overwicht. Als een regio volledig afhankelijk is van één ander land wat zelf niet volledig afhankelijk is van het andere land, is er sprake van economisch overwicht. Soms gaat dit ook gepaard met, naast een diplomatieke aanwezigheid, een kleine militaire aanwezigheid in het land. Verder is het ook lastig te definiëren wat 'koloniën' zijn. Zo stelde Edward Gibbon Wakefield in 1849 dat er een onderscheid gemaakt diende te worden tussen vestigingskolonies als Canada en Australië, en andere exploitatiekoloniën als India en grote delen van Afrika. De laatste categorie werd namelijk slechts bestuurd door een kleine groep witte ambtenaren. Hij stelde een onderscheid voor tussen *colonies* en *dependencies*, waar Canada een kolonie was en Brits India slechts een *dependency*. Als de term *dependency* breed getrokken wordt, namelijk economische afhankelijkheid, kan China

worden beschouwd als informele kolonie. In dit paper zal dan ook de definitie van *empire* als bestuur over zowel directe als indirecte kolonies aangehouden worden.¹⁸

¹⁸ Simon Potter, *British Imperial History* (London 2014) 21-39.

I

Hoe de Britten politieke controle uitoefenden over China

Het Britse rijk oefende op een aantal manieren invloed uit op het Chinese rijk. Deze invloed kwam in drie vormen: het beïnvloeden van het beleid van de Qing in Peking; de invloed over de verdragssteden; en de directe controle over Hongkong. De verdragssteden waren de voornaamste plaatsen waar de Europeanen hun belangen behartigd zagen. Als laatste was er de directe controle over Hongkong. Hoewel dit niet onder de informele invloedssfeer valt, is het toch een essentieel onderdeel van het Britse rijk, zonder Hongkong is het systeem namelijk niet te begrijpen. Er zal blijken dat de Britten slechts minimale politieke invloed wilden uitoefenen. Door de recente gebeurtenissen in India zou de gedachte van het veroveren van China de meeste Britten de stuipen op het lijf jagen.¹⁹ De Britten gebruikten kort militaire dwang om een verdrag af te dwingen, maar gebruikten later liever diplomaten om hun economische belangen veilig te stellen. Kortom, de Britten gebruikten *hard power* om toegang af te dwingen, maar wilden niet de verantwoordelijkheid voor het bestuur dragen.

De controle over de Qing

Het is opmerkelijk dat de Britten hun belangen bij de Qing konden afdwingen. Het Verenigd Koninkrijk had in de periode na de Napoleontische oorlogen een voornamelijk agrarische populatie van ongeveer 22 miljoen, waar China een goed georganiseerde staat had met een bevolking van 400 miljoen. Bovendien lagen de landen ook nog eens op een ander continent. De Britten konden niet door militaire overmacht alléén winnen, al was dit zeker een deel ervan. Het doel van dit deel is om te achterhalen waar de Britse politieke macht vooral vandaan kwam. Om dit te bepalen zal een rapport uit 1847 van de toenmalige Hongkongse minister van Financiën Robert Montgomery Martin (ook wel Montgomery Marting genoemd), het verdrag van Nanking (1842) en de *Cambridge History of China, Volume 10: Late Ch'ing* (1978) gebruikt worden.

Directe militaire controle

Het eerste deel van de directe politieke controle van de Britten over China is natuurlijk de militaire controle die Groot-Brittannië uitoefende tijdens de Eerste

¹⁹ Wong, 'The Building Of An Informal British Empire In China In The Middle Of The Nineteenth Century' 485.

Opiumoorlog. In zijn rapport over de sociale, politieke en economische situatie in China beschrijft Montgomery Martin de militaire operaties en directe militaire controle in de periode 1839-1842 (de Eerste Opiumoorlog) over China. Het Verenigd Koninkrijk bezat voordat de Opiumoorlog begon al enkele factorijen in Kanton (hedendaags Guangzhou). Aan het begin van de oorlog was de controle hiertoe beperkt. Tijdens de beginfase van de Britse aanwezigheid in China werden de Britten verboden om buiten deze factorijen te treden.²⁰ Er waren overigens maar zeven-en-twintig Britten in Kanton in deze tijd. De Britse strategie was vooral het verslaan van de Chinese vloot en eilanden en kuststeden te veroveren. Er waren tijdens de oorlog een aantal kuststeden veroverd, maar daar bleef het bij. De bron van de Britse macht was dus inderdaad niet hoofdzakelijk militair.²¹ De Britten gebruikten dus slechts militaire macht om de Chinezen aan de tafel te dwingen, maar wilden wel de Qing-regering in stand houden.

Instabiliteit van de Qing

Wat meer duidelijkheid kan verschaffen is de interne situatie in het Qing-rijk. Het Qing imperium was geen moderne natiestaat. Het was een samenraapsel van verschillende stammen en volkeren, geregeerd door de Mantsjoes. De Mantsjoes waren een volk wat niet eens tot de Chinese volkeren behoorde, ze waren meer verwant aan de Mongolen. De Britten spraken dan ook over de Tartaren. Deze Mantsjoes bestuurden hun rijk door een verstandhouding met lokale, goed belezen landbezitters. De contemporaine staatsreligie, het Confucianisme, stelde dat politiek en bestuur de zaak was van de Keizer en zijn ambtenaren en niet van het gewone volk. Het overheidsapparaat probeerde actief de lokale bevolking zo veel mogelijk uit het bestuur te houden. Dit zorgde ervoor dat het volk geen verbintenis voelde met de Qing, en ze zelfs als buitenlandse overheersers zag.²² Kanton had bovendien een totaal andere cultuur dan de Mantsjoes in Peking. Daarbovenop hadden de Mantsjoes veel ervaring met het assimileren dan wel neutraliseren van buitenlandse 'barbaren'. Er kwamen namelijk vele steppenvolkeren via de noord- en oostgrens het rijk binnen om te plunderen. De Qing stuurden dan hun ambassadeurs naar deze volken om te

²⁰ Robert Montgomery Martin, *China; political, commercial, and social; an official report* (London 1847) 87.

²¹ Ibidem.

²² John K. Fairbank, 'The creation of the treaty system', in: John K. Fairbank ed., *The Cambridge History of China: Volume 10: Late Ch'ing 1800-1911*. The Cambridge History of China 10 (Cambridge 1978) 213-215 <doi:10.1017/CHOL9780521214476.006>.

onderhandelen. Deze volken werd dan een plaats aangeboden in het rijk, en als de Qing ze niet militair kon verslaan werd aangeboden ze te betalen om de aanvallen te stoppen. De Qing erkende zo de militaire superioriteit van de indringers, maar de indringers moesten op hun beurt de culturele en sociale superioriteit van de Qing erkennen. Zo wilden de Qing ook met de Britten omgaan.

Tijdens de oorlog was de instabiliteit door een gebrek aan gemene deler al een bron van angst en onzekerheid voor de Qing. In Chinese militaire geschiedenis was het een gebruik om de bevolking van een stad om te kopen om een belegering makkelijker te maken. De Chinezen namen aan dat de Britten dit ook deden, dus bij verschillende belegeringen, zoals het beleg van Ningpo, dachten de Qing dat de Wu, Yue en de Mandarijnen (verschillende Chinese volkeren) de Britten hielpen. Er was al lang een associatie tussen Westerlingen en verraad van Chinese volkeren.²³ Hoewel de directe militaire impact van vijfde columnisten beperkt was, droeg het wel bij aan de paniek aan het keizerlijk hof en dit leidde tot de deelname van de Mantsjoes aan de vredesbesprekingen. De Mantsjoes waren ronduit verslagen en moesten vernederende eisen accepteren. De reden die de keizer gaf was dat hij het verdrag zag als een keuze tussen veiligheid en onveiligheid. Kortom, de reden voor de diplomatieke invloed van de Britten over de Qing lag vooral aan de zwakke positie van de Qing-dynastie. Dit wordt ook bevestigd door Elijah Coleman Bridgman in de *Chinese Repository*. Hij stelt:

“The collision, though not very long, not very sharp, gave a shock to the whole empire, such as it had never experienced. It waked those, charged with the direction of the helm of government, to such a sense of danger, to change in a degree their course of policy”²⁴

Volgens Bridgman had de interactie met de Britten het ongeremde geloof in eigen superioriteit aangetast. Dit bracht ze in een dermate grote paniek dat de Chinese ambtsbekleders capituleerden en aan de onderhandelingstafel plaatsnamen. Hij noemt geen reden waarom de Qing zo snel om de tafel gaan, maar de meest logische verklaring is dat de Qing bang waren dat ze de steun van de volkeren en stammen aan het verliezen waren. Hij beschreef namelijk wel de tegenstelling tussen de *“Two races of man”*, en dat een kleine schok aan de periferie het hele staatsbestel in gevaar bracht.²⁵ In de

²³ Frederic Wakeman Jr., ‘The Canton trade and the Opium War’, in: John K. Fairbank ed., *The Cambridge History of China: Volume 10: Late Ch’ing 1800–1911*. The Cambridge History of China 10 (Cambridge 1978) 207 <doi:10.1017/CHOL9780521214476.005>.

²⁴ Elijah Coleman Bridgman en S. W. Williams, *The Chinese Repository* 12 (Guangzhou 1843) 2.

²⁵ *Ibidem* 9.

negende *Chinese Repository* beschrijft hij ook de instabiliteit, maar niet in connectie met de Opiumoorlog. Hij beschrijft hier hoe de Chinezen geen eenheid vormen, het was een verzameling “*chieftains and rājás*”.²⁶ Dit bewijst dat de Qing China regeerden zoals de Britten India regeerden, met een buitenlandse regentenklasse en een lokale, elitaire collaborateursklasse. Dit toont de instabiliteit van de Qing, aangezien deze lokale collaborateurs geen ideologie of cultuur deelden met de Qing. Hij stelt ook dat de Britten de Qing nooit hadden kunnen verslaan als de Qing hun volledige militaire capaciteit hadden gebruikt. Dit hangt samen met hierboven genoemde argument dat door de diversiteit en afwezigheid van een gedeelde ideologie/cultuur de Qing geen capaciteit hadden om China te verenigen. Daarom, gepaard met de militaire inferioriteit²⁷, kon de Qing de oorlog niet tot zijn einde doorvechten en moest capituleren.

Diplomatieke controle over de Qing

Toen de oorlog beëindigd werd door het tekenen van het Verdrag van Nanking, verschoof de focus naar het beginnen van een stabiele relatie met het Chinese rijk. De Britten stuurden Henry Pottinger om als gouverneur van Hongkong en diplomaat naar China deze diplomatieke relaties aan te gaan. Hij kwam in contact met de Chinese diplomaat Ch'i-ying. Ch'i-ying wilde de oude Chinese tactiek toepassen van barbaren pacificeren met schijntoezeggingen en afkoopsommen.²⁸ In het begin leek dit te werken voor de Chinezen, maar toen Henry Pottinger werd vervangen door John Francis Davis en Davis de gelijkheid begon te benadrukken tussen de rijken ontstond er spanning.²⁹ Het Verdrag van Nanking was al getekend (het Verdrag van Nanking zal later verder geanalyseerd worden), maar dit was als tijdelijk akkoord bedoeld en de Britten vonden het verdrag niet ver genoeg gaan. Daarom begonnen de Britten en de Chinezen opnieuw te onderhandelen over een nieuw verdrag. De Chinezen wilden koste wat kost voorkomen dat de Britten territorium probeerde over te nemen of anderzijds de Qing-staat afbraken. De Britten wilden een rechtssysteem waarin Britse handelaren een aanzienlijke voorkeursbehandeling zouden krijgen. Vanuit deze gedachte moesten tarieven zoveel mogelijk worden afgeschaft. In het Supplementair

²⁶ Elijah Coleman Bridgman, *The Chinese Repository* 9 (Guangzhou 1840) 2.

²⁷ Martin Montgomery, *China; political, commercial, and social; an official report* 2 84.

²⁸ Fairbank, 'The creation of the treaty system' 218.

²⁹ Will Peyton, 'John Francis Davis as governor and diplomat on the China Coast (1844–1848)', *The International History Review* 39 (2017) 904–905 <doi:10.1080/07075332.2017.1288156>.

Verdrag van 1842 werden bijna alle wensen van de Britten ingewilligd.³⁰ Britse invloed over de Chinezen werd later nog eens bevestigd doordat andere buitenlanders Britse handelaren gebruikten als diplomaten naar de Britten, en geen landgenoten.³¹

De controle over de verdragssteden

Een meer directe vorm van Britse invloed in China was te vinden in de verdragssteden. Dit was eveneens een van de belangrijkste artikelen uit het Verdrag van Nanking:

*Art. II. — (Five Ports open to residence and trade) His Majesty the Emperor of China agrees, that British subjects, with their families and establishments, shall be allowed to reside, for the purpose of carrying on their mercantile pursuits, without molestation or restraint, at the cities and towns of Canton, Amoy, Fuchau-fu, Ningpo, and Shanghai; (Appointment of consular Officers) and Her Majesty the Queen of Great Britain, etc., will appoint Superintendents, or Consular Officers, to reside at each of the above-named cities, or towns, to be the medium of communication between the Chinese authorities and the said merchants, and to see that the just duties and other dues of the Chinese Government, as hereafter provided for, are duly discharged by Her Britannic Majesty's subjects.*³²

De controle over de verdragssteden was tweeledig: het recht op residentie en de benoeming van consulaire ambtenaren. Wat dit precies inhield zal hieronder besproken worden. Hongkong was technisch gezien een Kroonkolonie (*Crown Colony*) en behoorde dus niet tot de informele invloedssfeer, maar functioneerde als een succesvolle verdragsstad.³³ Daarom zal Hongkong hier als verdragsstad behandeld worden.

Recht op residentie

Wellicht het belangrijkste aspect van de Chinese concessie was het recht op residentie van Britten in de vijf steden. Het recht voor Britse burgers om in de verdragssteden lag in het Verdrag van Nanking vastgelegd. Dat de Chinezen een verdrag hadden getekend waarin ze beloofden dat de Britten in de steden mochten verblijven, betekende echter niet dat dit zonder gevaar was voor de Britten. In Kanton

³⁰ Fairbank, 'The creation of the treaty system' 219-224.

³¹ *Ibidem*.

³² William Frederick Mayers, 'Treaty of Peace, Friendship, and Commerce between Her Majesty the Queen of Great Britain and Ireland and the Emperor of China.', in: *Treaties between the Empire of China and foreign powers: together with regulations for the conduct of foreign trade, conventions, agreements, regulations, etc., etc., the Peace protocol of 1901, and the Commercial treaty of 1902* (Nanking 1842).

³³ Robert Nield, 'Treaty Ports And Other Foreign Stations In China', *Journal of the Royal Asiatic Society Hong Kong Branch* 50 (2010) 123-139.

bijvoorbeeld werden de Britten door vijandige stadsbewoners bedreigd en hun bezit werd beschadigd. Bovendien was de toegang ook nog eens beperkt tot het gebied van voor de Opiumoorlog, namelijk het gebied van de Dertien Factorijen (de plek waar Europeanen mochten handelen van de 16^e eeuw tot de 19^e eeuw). Davis stuurde een oorlogsvloot naar Kanton om via kanonneerbootdiplomatie toegang te verkrijgen.³⁴ Na korte bezetting van de forten aan de nauwe straat de Humen (Bogue) kreeg Davis de belofte dat Kanton over twee jaar zou opengaan. De ambtenaar Ch'i-ying zou echter vervangen worden en de volgende gouverneur speelde meer in op de anti-Britse sentimenten. Dit resulteerde in een gewelddadige militie die de Britse invloed drastisch verminderde, wat tot de Tweede Opiumoorlog zou leiden.

In andere steden was het veiliger voor buitenlanders om zich te vestigen dan in Kanton, maar was dit niet per se de moeite waard. In Fuzhou en Ningpo was de handel zo teleurstellend dat de Britten probeerden de steden in te ruilen. Toen dit niet lukte overwogen de Britten de steden helemaal op te geven.³⁵ Amoy had meer succes als handelsstad, maar minder dan gehoopt werd. Alleen Shanghai werd een commercieel succes. De plaats waar de Britten neerstreken in Shanghai kwam bekend te staan als *The Bund* (van het Farsi woord voor haven: *bandar*). In de periode tussen de Opiumoorlogen zou de buitenlandse bevolking echter nooit groot zijn.³⁶ De grootste groep hiervan waren Britten, maar er waren ook Indiërs, Amerikanen en Fransen. Deze buitenlanders waren vervolgens verenigd in een tiental handelsfirma's. De Europeanen hadden daarbovenop hun eigen religieuze gemeenschap, plus een aantal missionarissen. Er bestond dus een kleine, maar een hoogontwikkelde Europese gemeenschap in deze verdragssteden, met name in Shanghai. Alleen voor Kanton was dit niet het geval.

Deze bevindingen komen overeen met wat Elijah Coleman Bridgman in de *Chinese Repository* heeft geschreven. Volgens Bridgman moest China zichzelf openstellen voor de Westerse wereld. Europa was veel verder gevorderd dan China door de revoluties op politiek en economisch gebied in de late 18e en vroege 19e eeuw.

³⁴ Kanonneerbootdiplomatie is de praktijk waar een (vaak imperialistische) macht met militair vertoon een doorbraak afdwingt zonder of met beperkte oorlogshandelingen. Uit: John K. Fairbank, ed., *The Cambridge History of China: Volume 10: Late Ch'ing 1800–1911*. The Cambridge History of China 10 (Cambridge 1978), 232 <doi:10.1017/CHOL9780521214476>

³⁵ Robert Nield, 'Treaty Ports And Other Foreign Stations In China', *Journal of the Royal Asiatic Society Hongkong Branch* 50 (2010) 124.

³⁶ Nield, 'Treaty Ports And Other Foreign Stations In China' 123.

China was achtergebleven en obsoleet geworden. Een reden voor het achterblijven van de Chinezen was volgens Bridgman dat de Chinezen de oppermacht van de keizer universeel achtten, zelfs boven de christelijke god. Het was essentieel voor de Britten om de Chinezen in 'de beschaafde wereld' te betrekken voor de welvaart van deze 'beschaafde wereld'. De Britten moesten door middel van handel verlichting brengen aan de Chinezen. Bridgman gebruikt hiervoor een Bijbelse reden: "*That "it is more blessed to give than to receive" is the economy taught by the highest authority. It is the best economy, as honesty is the best policy.*" Het was dus voor de Britten niet eens een commerciële kans om in China te gaan handelen, maar hun hemelse plicht. Dit hield in dat China de vruchten van vrijhandel moest gaan plukken. Of dit vrijwillig zou gaan of via een oorlog zou aan China zijn, maar het eindstadium stond al vast.³⁷

Hoe het daadwerkelijke eindstadium eruit zou gaan zien, zou blijken uit de correspondentie tussen de Britse plenipotentiaris³⁸ en Britse handelaren die in de *Chinese Repository* gepubliceerd zijn. De eerste Hongkongse gouverneur Henry Pottinger schreef aan een aantal handelaren hoe zij konden opereren in China. Hij maakt duidelijk dat de handelaren nu veel meer beschermd zullen zijn. Pottinger vertelt de handelaren dat hij zeer geïnteresseerd is in wat de handelaren nog verder zouden willen van hem en de regering, en wat er nog diende te gebeuren. Dit was voornamelijk de legalisering van opium, een doel waarin de Britten nog niet geslaagd waren. Wel had hij een wettelijke uitzonderingspositie voor elkaar gekregen voor de handelaren in China. Ze zouden voortaan onder Britse jurisdictie vallen en geen onredelijke tarieven meer hoeven te betalen. Er zou een Brits *Board of Revenue* worden opgericht die in het vervolg de rol van douane zou vervullen en de tarieven zou bepalen. Pottinger schrijft hierbij dat de handelaren wel invloed op zullen hebben op de hoogte van de tarieven.

Extraterritorialiteit

De invloed van de Britten kwam dus niet primair uit de aantallen Britten. Het centrale aspect wat Britten uniek maakte was dat de Britten zich niet aan de Chinese wet hoefden te houden, maar aan de Britse wet. De persoon die deze Britse wet mocht handhaven was de Britse consul. Dit resulteerde in een systeem van uitsluiting en privilege, waar de Britse inwoners boven de lokale bevolking werden gesteld. Hoewel

³⁷ Coleman Bridgman, *The Chinese Repository* 9 9; Coleman Bridgman en Williams, *The Chinese Repository* 12 3-4.

³⁸ Een diplomaat die volmachtig is zijn overheid in het buitenland te vertegenwoordigen

het de Britten niet was toegestaan om een permanente legerbasis aan te leggen, waren er toch vaak een aantal soldaten aanwezig. Het belangrijkste aspect van de extraterritorialiteit is de aanwezigheid van *laissez-faire* kapitalisme. De Chinese importheffingen werden zoveel mogelijk afgeschaft.³⁹ De grootste firma's in Hongkong en Shanghai, *Jardine, Matheson and Company* en *Dent and Company* handelden in alles van verzekeringen tot opium. Kleinere firma's handelden in minder uiteenlopende goederen, maar de handel was enorm. Dit wordt bevestigd door een contemporaine beschrijving van Hongkong door de schrijver Old Humphrey (pseudoniem van George Mogridge).⁴⁰ Hij beschrijft de Britse positie in China, en dan met name Hongkong, als een echt deel van het Brits imperium. Er werden enorme hoeveelheden post verstuurd van en naar Londen, en hij verwachtte dat Hongkong het middelpunt zou worden van een steeds groter wordend netwerk onder het Britse rijk. Hieruit wordt duidelijk dat Hongkong en de rest van het verdragssteden-systeem, met voornamelijk Shanghai een deel van het bredere Britse systeem was geworden en meer van het Chinese rijk.

Een andere bevestiging komt uit het vademecum van William Frederick Mayers. Mayers schreef deze bron voor ambiërende handelaren, missionarissen of reizigers. Mayers beschrijft in zijn vademecum de politiek, economie, geografie, rechtspraak, et cetera van verschillende Chinese en Japanse handelssteden. In dit document komt voornamelijk de sterk bevoorrechte positie van de Britten naar voren. Hij beschrijft de situatie in Hongkong, waar op ware koloniale wijze, de Britten als een elitekaste boven de lokale bevolking staan. Ook in Shanghai hadden de Britten een machtige positie. Hoewel het geen volledige kolonie was, hadden de Britten wel hun eigen rechtbank, waar de Britse wet gold. Shanghai was officieel nog Chinees grondgebied, maar de Britten beheersten zelfs de politiemacht. Daarnaast bestond er een machtige Kamer van Koophandel die de belangen van Britse kooplieden agressief behartigde. Daarbovenop is het Britse consulaat de plaats waar landeigenaarschap werd vastgelegd. Het bestuur was echter niet volledig. Mayers spreekt over Chinese autoriteiten die rechtspraken over Chinezen, maar deze autoriteiten bezaten geen eigen politiemacht. Wanneer de Chinese autoriteiten een arrestatie wilden plegen moesten ze een verzoek tot arrestatie indienen bij de Britse politiemacht. De

³⁹ Fairbank, 'The creation of the treaty system' 221.

⁴⁰ Old Humphrey, *Points and Pickings of Information about China and the Chinese* (Londen 1844) 13-17.

uitvoerende tak (agenten etc.) van deze politiemacht bestond overigens voornamelijk uit Chinezen. De officieren waren daarentegen vooral Britten, wat de macht van de Britten nog eens benadrukt.⁴¹

De Britten fungeerden als de uiteindelijke autoriteit in het al bestaande systeem en wisten hierdoor een significante invloed uit te oefenen over het bestuur van de stad. Dit heeft vervolgens zich vertaald in een manier van informeel bestuur. De Chinezen ontwikkelden een minderwaardigheidscomplex, wat hun ontwikkeling vertraagde in de rest van China tijdens de Zelfversterkende Beweging⁴², aldus J. Wong.⁴³

Conclusie

Het voornaamste doel van de Britten was om toegang te krijgen tot de Chinese markt, met als belangrijkste onderdeel de export van opium. De Chinezen wilden deze handel echter niet legaliseren. De Chinese keizer vond dat dit de enige eis was die ontoelaatbaar was.⁴⁴ Hieruit valt echter niet te concluderen dat de Britten geen invloed over de Qing hadden. De Britten wisten via intimidatie wel degelijk een mate van invloed uit te oefenen over de kustprovincies door toegang tot en invloed op het beslissingsproces. Zo konden Britse ambtenaren Chinese beslissingen keuren voordat ze werden uitgevoerd, soms zelfs bij hooggeplaatste Mandarijnen. De grootste politieke invloed was echter het minderwaardigheidscomplex dat de Chinezen kregen ten gevolge van de opiumoorlogen, zowel de hoge ambtenaren als het gewone volk. Dit complex zou later een groot obstakel worden voor de modernisering van China. Dat een barbaars volk het Middenrijk⁴⁵ kon verslaan bracht het geloof in eigen superioriteit aan het wankelen.⁴⁶ De Britten hadden dus geen totale controle over de Qing, maar na de Opiumoorlog werden de Britten zeker serieus genomen als dreiging. Daardoor wisten de Britten met sporadische dreigingen hun belangen veilig te stellen. Aangezien het Britse doel nooit was China volledig te regeren, maar om het als bron van

⁴¹ William Frederick Mayers en Charles King, *The Treaty Ports of China and Japan: A Complete Guide to the Open Ports of Those Countries, Together with Peking, Yedo, Hongkong and Macao. Forming a Guide Book & Vade Mecum for Travellers, Merchants, and Residents in General* (Shanghai 1867) 50, 375, 381, 982.

⁴² De zelfversterkende beweging was een periode 1861-96 waar het Qing rijk tevergeefs probeerde te verwestern.

⁴³ Wong, 'The Building Of An Informal British Empire In China In The Middle Of The Nineteenth Century' 479.

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ Chinese naam voor China.

⁴⁶ Wong, 'The Building Of An Informal British Empire In China In The Middle Of The Nineteenth Century' 479.

inkomsten met een stabiele regering te houden, zijn de Britten dus volledig geslaagd in hun doel. Er was dus inderdaad sprake van een informeel imperium.

II

Hoe de Britten economische controle uitoefenden over China

In dit deel zal worden beschreven hoe China deel was van het Brits economisch imperium en hoe China geregeerd werd. In het vorige deel werd duidelijk dat de Britten voornamelijk toegang wilden voor de handelaren tot de Chinese markt. Om te kunnen analyseren hoe het Britse rijk in China werkte, moet worden geanalyseerd wat het doel van deze handelaren was. Ook was China belangrijk voor imperialistische uitbreidingen in andere plaatsen van het rijk. China was namelijk een belangrijke bron van geld voor de uitbreiding van het rijk in India. Kort gezegd: zonder China had Engeland India niet kunnen veroveren en besturen. Ook zal duidelijk worden hoe beslissingen in het Britse rijk genomen werden. Het zal blijken dat het Britse rijk geen monoliet was: particuliere koopmannen, Brits India, Brits China en de regering in Westminster konden met elkaar in conflict zijn. In dit deel wordt duidelijk dat Westminster ook kon verliezen als de belangen van particuliere koopmannen en Brits India in conflict waren met die van Westminster.

Empire of Free Trade?

De essentie van hoe China deel werd van het Brits economisch imperium wordt samengevat in het artikel *Imperialism of Free Trade* van John Gallagher. Gallagher stelt dat de Britse dominantie van na de Napoleontische oorlogen voornamelijk op vrijhandel gebaseerd was. Door de groei van de Britse industrie tijdens haar industriële revolutie was er een enorme vraag naar grondstoffen en behoefte voor afzetmarkten ontstaan. Dit leidde het Verenigd Koninkrijk ertoe een beleid te voeren waar gesloten economieën werden geopend. Het liefst ging dit geweldloos maar als dit niet ging, waren de Britse vloot en het leger nooit ver weg. Dit noemt Gallagher de *'economic arm and the political arm of empire'*. De afweging die de Britten maakten was of politieke actie (diplomatiek dan wel militair) genoeg inkomsten of toegang tot markten verschafte. Daarna was het voor de Britten van belang dat er een stabiele overheid de markt zou garanderen en dat de Britten een stabiele relatie met de regering onderhield. Slechts wanneer de overheid niet stabiel genoeg was, of er geen stabiele relatie te onderhouden viel met de regering, grepen de Britten in.⁴⁷ Zoals in dit deel duidelijk

⁴⁷ Gallagher en Robinson, 'The Imperialism of Free Trade'.

wordt, is dit precies hoe de Britten opereerden in China. Dit laat zien dat koopmannen belangrijker waren dan de landelijke adel en financiële instellingen in London.

Tegenstand tegen de opiumhandel

Als grootste probleem voor de ongelijke handelsbalans geeft Martin Montgomery de opiumhandel. Opium was al sinds 1644 populair in de binnenlandse bergprovincie Yunnan. Toen de handel tussen Engeland en China grotere proporties aannam, nam de handel in opium eveneens snel toe. Waar er in 1826 nog 9.969 kisten aan opium naar China geëxporteerd werden, was dit in 1837 al toegenomen tot meer dan 40.000.⁴⁸ Martin Montgomery stelt dat de handelsbalans hersteld zou worden als de opiumhandel zou worden opgeheven. De Chinezen wilden namelijk volgens hem niet met de Britten handelen door de criminele en barbaarse reputatie van de Britten (deze reputatie kwam dus door de associatie met het smokkelen van opium). Martin Montgomery gaat verder in zijn rapport met het beschrijven van het enorme ontwrichtende effect die de opioïde had op de Chinese samenleving. In alle lagen van de bevolking raakten mensen verslaafd aan de drug, wat leidde tot een verlaging van de productiviteit. Daarbovenop werden de Mandarijnen op grote schaal omgekocht om de andere kant op te kijken. Bovendien hadden de Chinezen geen geld meer voor andere goederen dan opium. Dit was volgens Martin Montgomery ook de reden dat de Britse exports naar China zo laag waren. Opium verlaagde zoals genoemd de productiviteit en vraag naar andere producten dus schaadde het de Britse economische positie in China. Daarnaast was opium volgens de Qing-wet nog steeds verboden. In het supplementair op het Verdrag van Nanking wordt zelfs duidelijk gesteld dat de Britse consuls streng moeten opletten op en optreden tegen Britse smokkelaars. De Britten trachtten koste wat kost de Chinezen te overtuigen om opium te legaliseren, maar dit was niet succesvol.⁴⁹ Er valt dus met redelijkheid te stellen dat opium onder smokkelwaar behoorde te vallen, en dat de Britten volgens het Verdrag van Nanking de handel hadden moeten proberen te stoppen.⁵⁰

Voorstanders van de opiumhandel

Zowel de Chinese als elementen in de Britse regering waren tegen de opiumhandel. De vraag rest dan waarom de handel toch bestond. Dit komt voornamelijk neer op de invloed van particuliere koopmannen zoals de Britten William

⁴⁸ Martin Montgomery, *China; political, commercial, and social; an official report* 2 176.

⁴⁹ Fairbank, 'The creation of the treaty system' 222.

⁵⁰ Mayers, 'Treaties between the Empire of China and foreign powers'.

Jardine, Lancelot Dent en James Matheson en de Amerikaan Samuel Russell.⁵¹ Montgomery Martin beschrijft hoe dit systeem werkte. De firma's kochten Indiase opium van de Engelse Oost-Indische Compagnie, waarna het via bureaucratische trucs en vakkundig verbergen in de Chinese verdragssteden aankwam. De meeste winst werd gemaakt door de rijke koopmannen. Dit stelde de koopmannen in staat een significante invloed uit te oefenen op Brits beleid.

Het beste voorbeeld hiervan is William Jardine.⁵² William Jardine was een Schots zakenman die de eigenaar was van Jardine, Matheson & Co., een handelsfirma in het Oosten van het Brits imperium. Jardine stelde zijn belangen veilig op meerdere manieren. In de opmaat naar de oorlog was hij een van de grootste aanjagers van militair ingrijpen. Hij wilde zo veel mogelijk opium aan China verkopen en dit wilde hij bereiken door een vrijhandelsakkoord met China en een legalisatie van opium door China. Zodoende voerde hij een grote campagne om zowel de parlementariërs als het publiek te overtuigen dat een oorlog een goede keuze was. Jardine gebruikte hiervoor een gevoel van patriotisme. De Chinezen hadden namelijk duizenden kilo's opium in beslag genomen en vernietigd en de bemanning van verschillende handelsschepen vastgezet. Jardine lobbyde daarnaast parlamentsleden om een agressievere houding tegenover China in te nemen.⁵³ Jardine gebruikte een voormalig bankier die voor hem werkte om in contact te komen met de premier, Burggraaf Palmerston. Jardine sprak een aantal keer met Palmerston en wisselde een aantal brieven met hem uit. Hierin gaf hij aan welke havens hij graag geopend zag en hoeveel troepen hiervoor nodig zouden zijn. Daarnaast schetste hij precies welke eisen hij graag zou zien in een vredesverdrag. De eisen en wensen die Jardine ter kennis bracht zijn vrijwel onveranderd geaccepteerd door Palmerston, op de legalisatie van opium na.⁵⁴ John Fairbank beschrijft dit zo:

“The most long-continued and systematic international crime of modern times, it provided the life-blood of the early British invasion of China. For the first war the leading opium traders not only helped Palmerston work out the aims and the strategy, they also supplied some of the wherewithal: opium vessels leased to the fleet, captains lent as pilots and other staff as translators, hospitality

⁵¹ Fairbank, 'The creation of the treaty system' 230.

⁵² Wakeman Jr., 'The Canton trade and the Opium War' 194.

⁵³ Ibidem 194.

⁵⁴ Ibidem 213.

*always available as well as advice and the latest intelligence, and silver from opium sales exchanged for bills on London to meet the army and navy expenditures*⁵⁵

Uit deze informatie valt te concluderen dat de Britse koopmannen en dan met name William Jardine een bijzonder significante invloed uitoefenden over het Brits beleid, en dit een manier van informeel imperialisme was. De opiumhandel had een dergelijk groot en ontwrichtend effect op de Chinese samenleving dat de Chinezen geen geld hadden voor of behoefte hadden aan andere Britse exportgoederen. Opvallend genoeg had de opiumhandel nadelige effecten voor zowel Engeland als het Chinese rijk. De effecten op de rest van het Britse rijk zal hieronder besproken worden, met name India.

Belang van de opiumhandel voor Indiase expansie

Een andere verklaring voor de Britse expansie in China was de expansie in India. Engeland was in deze periode bezig met het bouwen van een enorm imperium, ook wel de Britse Raj genoemd (*British Raj*). Dit kostte enorme hoeveelheden geld, wat ertoe leidde dat de Raj lange tijd niet financieel solvabel was. De Engelse Oost-Indische Compagnie (*East India Company*, vanaf nu EIC) moest diep in de schulden om de vele oorlogen, opstanden en andere vormen van uitbreiding te kunnen financieren. In de periode 1851-58 stond de Compagnie maar 3 jaar in het zwart, en in de jaren waar de Compagnie in het rood stond was het tekort veel hoger dan het surplus. Om dit tegen te gaan begon de EIC met het produceren van opium, een product wat kort daarvoor ontdekt werd als bijzonder winstgevend. De productie van opium werd drastisch verhoogd om de tekorten te kunnen financieren.⁵⁶

Ook uit de transcripties van de debatten uit het Britse Lagerhuis blijkt het belang van opium voor de Indiase begroting. De minister Robert Vernon die India overzag stelde in 1855:

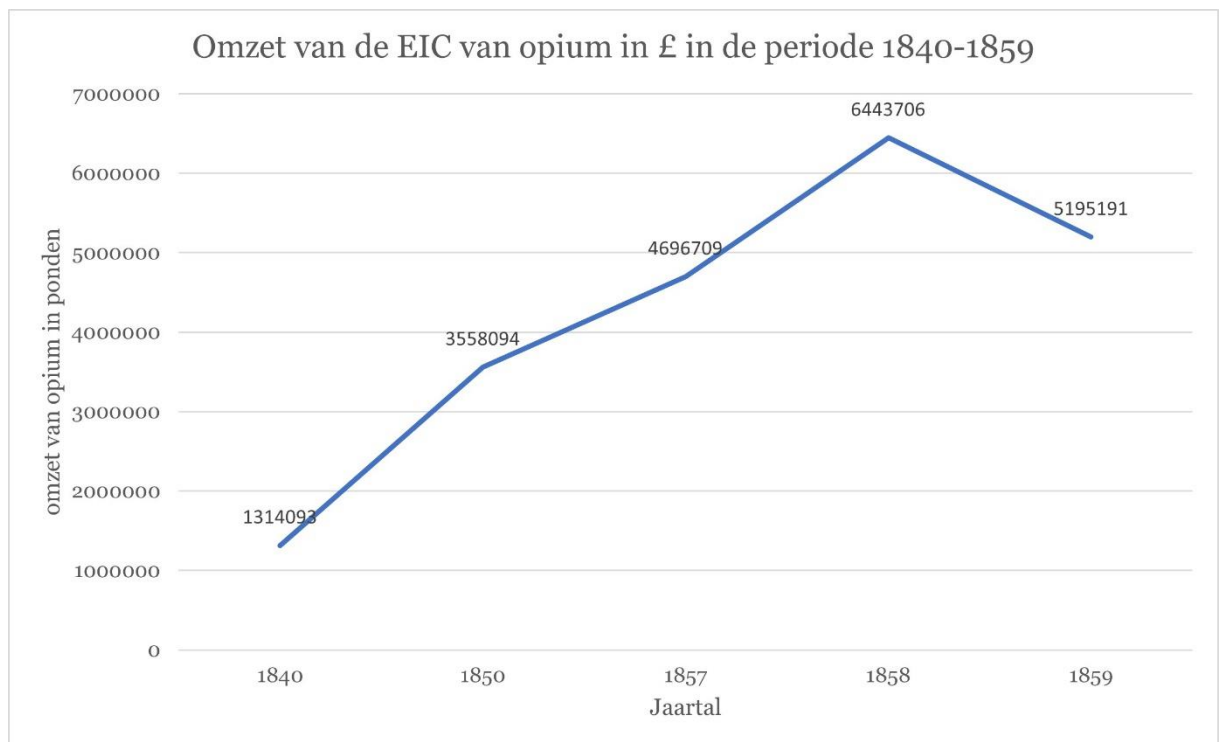
“The Government of India would gain considerably by [het beginnen met verbouwen van cash-crops op braakliggende landen]. That was a most cheerful statement, and it did give one very great hope that, instead of a deficiency, they might look forward for an increased revenue, and with it increased happiness for the people of India. The next great item was opium. That was to a certain extent a precarious source of revenue, because it depended upon the capricious taste of a large portion of mankind; but, as that taste had lasted for many years, they might suppose that it would last for

⁵⁵ Fairbank, ‘The creation of the treaty system’.

⁵⁶ J. Y. Wong, ed., ‘The problem of India: The Chinese should and could buy more’, in: *Deadly Dreams: Opium and the Arrow War (1856–1860) in China*. Cambridge Studies in Chinese History, Literature and Institutions (Cambridge 1998) 390 <doi:10.1017/CBO9780511572807.026>.

*many years more, and that when the war in China should cease, the revenue on that article would spring up as suddenly as it did in the year 1852–53, when there was an increase of nearly 700,000!*⁵⁷

Hieruit blijkt dat de Britse regering van India opium zag als middel om de begroting recht te zetten. Zoals eerder genoemd is, was het territoriaal uitbreiden in India duur. Zoals blijkt uit de cijfers die Vernon in hetzelfde debat geeft is het gat in de begroting met bijna drie miljoen pond toegenomen, met het grootste deel (bijna een derde) aan militaire uitgaven. Vernon en de Oost-Indische Compagnie zagen opium als een handig, hoewel onzeker, middel om het tekort te vullen. In de onderstaande afbeelding is de stijging van de opiumomzet te zien:

Bron: Parliament papers, 'Public Monies: East India Loan', in: *Hansard Parliament papers*. 3 152 (Londen 1859), 351.

De Staatssecretaris voor de Koloniën Edward Stanley benadrukt in 1859 nogmaals dat opium van groot belang is voor de Indiase financiën. Hij stelt bovendien dat het niet moreel verwerpelijk is om in opium te handelen, aangezien alcohol volgens hem in Engeland meer misbruikt wordt en meer schade aanbrengt dan dat opium in China doet. Daarnaast stelt Stanley dat het aan de moraliteit van de Chinezen ligt als het in China misbruikt wordt, in India was opiumgebruik immers een deel van het dagelijks leven. Dit ging in gematigde hoeveelheden en bracht geen grote

⁵⁷ Parliament papers, 'Indian Finance - East India Company's Revenue Accounts', in: *Hansard Parliament papers*. 3 139 (Londen 1855) 1976.

maatschappelijke of persoonlijke schade met zich mee. Voor hem was echter de prioriteit ervoor te zorgen dat de Chinezen niet zelf opium begonnen te verbouwen. Zo zouden de Britten namelijk de belastinginkomsten mislopen.⁵⁸ De opiumhandel was kortom een kortetermijnoplossing voor de enorme kosten die met de militaire expansie gepaard gingen. Dit heeft te maken met de gedecentraliseerde werking van het Britse rijk, en verschillende belangen die door elkaar heen liepen.

Thee-import

De voornaamste reden voor Britse expansie in China was de driehoekshandel tussen India, Groot-Brittannië en China, bestaande uit de opium- en theehandel. De Britten hadden een enorme behoefte aan thee opgebouwd, tot een dergelijke proportie dat Charles II (1660-1685) het zelfs tot de nationale drank had uitgeroepen, en dit was het nog steeds in 1840.⁵⁹ De theeconsumptie in Groot-Brittannië en Ierland was 45.000.000 pond (20.411.656,65 kilo) per jaar. In totaal consumeerde het Britse Rijk 52.000.000 pond (23.586.803,24 kilo). De Engelsen consumeerden meer dan twee keer zo veel thee als de rest van de wereld samen, op Japan en China na.⁶⁰ De totale uitgave van de Britten aan thee kwam uit op £10.000.000 per jaar⁶¹, wat gecorrigeerd voor inflatie £1.045.229.357,80 (€1.141.357.844,43) zou zijn in 2019.⁶² Martin Montgomery merkt op dat deze consumptie waarschijnlijk niet meer zal groeien. De reden dat de Britse overheid zo gesteld was op de theehandel was dat de Britse overheid significante hoeveelheden inkomsten genereerde door de tarieven en belastingen op thee. Om thee aantrekkelijk te houden wilde de overheid de tarieven op thee verlagen, maar Martin Montgomery was hierop tegen, omdat dit ervoor zou zorgen dat de Britse overheid vijf miljoen pond (€520.000.000) per jaar mis zou lopen aan belastingen, en de prijs voor de consument niet eens verlaagd zou worden. Slechts de handelaren, zowel Chinees als Britse, zouden profiteren. Hij stelt dat er gewacht zou moeten worden op de directe import uit de verdragssteden (met name Shanghai). Ten eerste wilden de Britten dat de Chinezen meer Britse producten gingen importeren. Ten tweede wilden de Britten ook meer importeren uit China. Dit komt door de

⁵⁸ Parliament papers, 'Public Monies: East India Loan', in: *Hansard Parliament papers*. 3 152 (Londen 1859) 352.

⁵⁹ Tan Chung, 'The Britain-China-India Trade Triangle (1771-1840)', *Proceedings of the Indian History Congress* 34 (1973) 411.

⁶⁰ Martin Montgomery, *China; political, commercial, and social; an official report* 2 163.

⁶¹ Ibidem.

⁶² 'Inflation calculator', Bank of England, <http://www.bankofengland.co.uk/monetary-policy/inflation/inflation-calculator>].

bovengenoemde hoeveelheden belastinginkomsten die de Britse overheid binnenkreeg door de theehandel.⁶³ Het doel van de Britten in China was dus tweedelig: het gelijktrekken van de handelsbalans en het totale handelsvolume verhogen.

Handelsbalans

De bovengenoemde argumenten laten zien dat China deel was van het Britse economische rijk. Het rijk financierde Indiase expansie over de rug van China. Daarom is het opvallend dat er een schijnbaar handelstekort was.⁶⁴ De Britse perceptie was dat er grote hoeveelheden zilver van Engeland naar China verplaatste. Dit is echter een onvolledige analyse. Als slechts de handel tussen Groot-Brittannië en China wordt meegenomen, lijkt het inderdaad of er significante hoeveelheden zilver van Brittannië naar China gingen. In 1854 bestond er een negatieve handelsbalans met een tekort van acht miljoen pond.⁶⁵ Dit is echter een misleidend getal. De Britten dachten zelf dat dit het daadwerkelijke tekort was, maar hun methode was onvolledig.⁶⁶ Dit tekort was echter gebaseerd op de handel in goederen tussen Groot-Brittannië en China. Om een volledig beeld te krijgen moeten echter ook de re-exports en diensten meegenomen worden in de berekeningen. Re-exports worden door J.Y. Wong gedefinieerd als producten die eerst van Groot-Brittannië naar Brits India geëxporteerd werden, waarna ze naar China geëxporteerd werden. Deze handel was significant. De Britten zorgden daarnaast voor transport, verzekeringen, andere financiële diensten etc., waar de Chinezen dit niet deden. Dit zorgde ervoor dat de Britten in realiteit een handel surplus hadden met China.⁶⁷ Dit resulteerde in de opvallende situatie waarbij beide overheden dachten dat hun land grote hoeveelheden zilver verloor. Het Britse rijk domineerde de Chinese handel echter compleet en was de partij met de meeste winst uit de handel.⁶⁸

⁶³ J. Y. Wong, 'Anglo-Chinese trade: The Chinese should buy more', *Deadly Dreams: Opium and the Arrow War (1856–1860) in China* (Cambridge 1998) 337 <doi:10.1017/CBO9780511572807.024>.

⁶⁴ Martin Montgomery, *China; political, commercial, and social; an official report 2* 147.

⁶⁵ Wong, 'Anglo-Chinese trade' 336.

⁶⁶ J. Y. Wong, ed., 'China's maritime trade: The Chinese could buy more', in: *Deadly Dreams: Opium and the Arrow War (1856–1860) in China*. Cambridge Studies in Chinese History, Literature and Institutions (Cambridge 1998) 371 <doi:10.1017/CBO9780511572807.025>.

⁶⁷ Ibidem 371-379.

⁶⁸ Ibidem 379-385.

Conclusie

In deze scriptie is onderzocht hoe het Britse rijk een systeem van informele controle uitoefenden over China. Het is gebleken uit het onderzoek dat dit via economische dominantie en politieke invloed door intimidatie en een afgedwongen uitzonderingspositie ging. Hoewel de politieke controle niet volledig was, was deze wel degelijk significant. De economische dominantie kwam doordat de Britten verreweg de grootste handelspartner waren, en het zeer verslavende product opium verkochten. Het voornaamste doel van de Britten was om toegang te krijgen tot de Chinese markt, met als belangrijkste export opium. De Britten wisten een land van 400 miljoen inwoners te dwingen zich open te stellen voor hun handelaren en deze te laten handelen zonder de tarieven die China wilden heffen. Daarbovenop hadden de Britten de feitelijke controle over vijf steden (Hongkong en de verdragsteden minus Kanton). De Britten hadden binnen het Chinese rijk een uitzonderingspositie boven de inheemse bevolking verkregen in de verdragsteden door de Opiumoorlog. De controle was echter niet volledig, aangezien de Britten opium niet gelegaliseerd kregen en er regelmatig militaire intimidatie nodig was om de orde te bewaren. Bovendien zou elf jaar na de Eerste Opiumoorlog de Tweede Opiumoorlog uitbreken. De Britten regeerden op een decentrale manier en de wijze van regeren kon verschillen. De staat kon China regeren door militaire acties en intimidatie dwingen bepaalde voorwaarden te accepteren. De handelaren kregen de overhand door hun invloed op de staat en de speciale behandeling die ze af konden dwingen. Het parlement en de koloniale gouverneurs waren het niet altijd eens met de praktijken van de Britse handelaren, maar bleken machteloos hier iets tegen te doen.

In deze scriptie is gekeken naar bronnen als de Hansard Parliament Papers en verschillende contemporaine bronnen uit China. Deze gaven een goed beeld van de gedachtegang van hoogwaardigheidsbekleders in het Britse rijk (net als het rapport van Martin Montgomery) en wat het beeld was van geleerden en handelaren uit die tijd (het vademecum en de *Chinese Repository*). Deze methode liet echter onvolledig de invloed zien die de handelaren over het beleid hadden. Met deze methode moest er veel tussen de regels door gelezen worden om deze invloed te kunnen achterhalen.

Dit is dan ook een aanbeveling voor komend onderzoek. In deze scriptie is een begin gemaakt met onderzoeken welke facties dominant waren in het Britse rijk. Soms waren namelijk de belangen van de handelaren dominant aan die van het parlement.

Het Britse rijk was een ongelooflijk divers regime, met vele verschillende machtige actoren. Verschillende politieke stromingen, belangen en delen van het rijk kwamen met elkaar in conflict en dit had omvangrijke gevolgen, voor de regerende klasse en de rest van de wereld. Er kan dus nog veel onderzoek gedaan worden naar hoe beslissingen tot stand kwamen in het Britse rijk. De brieven tussen Lord Palmerston en William Jardine kunnen een bron voor nieuw onderzoek zijn. Deze zijn te vinden in de Jardine-archieven in de Universiteit van Cambridge. In deze scriptie is toegevoegd aan de historiografie door een nieuwe analyse van het concept *informal empire* in China waarin zowel politieke als economische aspecten onder de loep genomen werden. Dit gaf unieke inzichten, zoals de machtsstrijd in het Britse rijk over beleid in China, en liet een nieuwe dimensie van Britse economische macht zien over China. Er is een nuance aangebracht aan de theorie van het *Gentlemanly capitalism* van Cain en Hopkins, en Akita. In China waren de belangen van financiële instellingen uit Londen en grootgrondbezitters uit Engeland minder belangrijk dan de belangen van koopmannen als Jardine, Matheson & Co. Daarnaast is aangetoond dat de directe politieke invloed van de Britten over het Qing-rijk inderdaad beperkt bleef tot het kleine aantal verdragssteden, maar dat via coërcitie de doelen zeker bereikt waren. Er was echter geen interesse in het besturen van de Qing-staat. Hiermee is een nuance aangebracht aan de stelling van Wong dat het Britse rijk actief invloed uitoefende over het bestuur van het rijk zelf.

Bibliografie

Akita, S., ed., *Gentlemanly Capitalism, Imperialism and Global History* (Londen 2002) <doi:10.1057/9781403919403>.

Ballantyne, Tony, 'The Changing Shape of the Modern British Empire and its Historiography', *The Historical Journal* 53 (2010) 429–452.

Bank of England, 'Inflation calculator' (zp 2020) [, <http://www.bankofengland.co.uk/monetary-policy/inflation/inflation-calculator>].

Bracken, Gregory, 'Treaty Ports in China: Their Genesis, Development, and Influence', *Journal of Urban History* 45 (2019) 168–176 <doi:https://doi.org/10.1177/0096144218816548>.

Cain, P. J., en A. G. Hopkins, *British Imperialism: 1688-2015* (Third; New York 2016).

Chung, Tan, 'The Britain-China-India Trade Triangle (1771-1840)', *Proceedings of the Indian History Congress* 34 (1973) 77–91.

Cohen, Paul A., *Discovering History in China: American Historical Writing on the Recent Chinese Past* (New York 2010).

Coleman Bridgman, Elijah, *The Chinese Repository* 9 (Guangzhou 1840).

Coleman Bridgman, Elijah, en S. W. Williams, *The Chinese Repository* 12 (Guangzhou 1843).

Darwin, John, 'Globalism and Imperialism: the Global Context of British Power, 1830–1960', in: *Gentlemanly Capitalism, Imperialism and Global History* (Londen 2002) 43–64 <doi:10.1057/9781403919403>.

Deng, Kent, 'China's Population Expansion and Its Causes during the Qing Period, 1644–1911', *Economic History Working Papers* 219 (2015).

Fairbank, John K., 'The creation of the treaty system', in: John K. Fairbank ed., *The Cambridge History of China: Volume 10: Late Ch'ing 1800–1911*. The Cambridge History of China 10 (Cambridge 1978) 213–263 <doi:10.1017/CHOL9780521214476.006>.

Gallagher, John, en Ronald Robinson, 'The Imperialism of Free Trade', *The Economic History Review* 6 (1953) 1–15 <doi:10.2307/2591017>.

Humphrey, Old, *Points and Pickings of Information about China and the Chinese* (Londen 1844).

Klein, Thoralf, 'Rethinking the Origins of 'Western' Imperialism in China: Global Constellations and Imperial Policies, 1790–1860', *History Compass* 10 (2012) 789–801 <doi:10.1111/hic3.12002>.

Lenin, Vladimir Iljitsj, *Imperialism: The Highest Stage of Capitalism* (Sydney 1999).

Martin Montgomery, Robert, *China; political, commercial, and social; an official report 2* (London 1847).

Mayers, William Frederick, 'Treaty of Peace, Friendship. and Commerce between Her Majesty the Queen of Great Britain and Ireland and the Emperor of China.', in: *Treaties between the Empire of China and foreign powers : together with regulations for the conduct of foreign trade, conventions, agreements, regulations, etc., etc., etc., the Peace protocol of 1901, and the Commercial treaty of 1902* (Nanking 1842).

Mayers, William Frederick, en Charles King, *The Treaty Ports of China and Japan: A Complete Guide to the Open Ports of Those Countries, Together with Peking, Yedo, Hongkong and Macao. Forming a Guide Book & Vade Mecum for Travellers, Merchants, and Residents in General* (zp 1867).

Nield, Robert, 'Treaty Ports And Other Foreign Stations In China', *Journal of the Royal Asiatic Society Hong Kong Branch* 50 (2010) 123–139.

Parliament papers, 'Indian Finance - East India Company's Revenue Accounts', in: *Hansard Parliament papers*. 3 139 (Londen 1855).

———, 'Public Monies: East India Loan', in: *Hansard Parliament papers*. 3 152 (Londen 1859).

Peyton, Will, 'John Francis Davis as governor and diplomat on the China Coast (1844–1848)', *The International History Review* 39 (2017) 903–926 <doi:10.1080/07075332.2017.1288156>.

Potter, Simon, *British Imperial History* (London 2014).

Taylor, Jeremy E., 'The bund: Littoral space of empire in the treaty ports of East Asia', *Social History* 27 (2002) 125–142 <doi:10.1080/03071020210128364>.

Wakeman Jr., Frederic, 'The Canton trade and the Opium War', in: John K. Fairbank ed., *The Cambridge History of China: Volume 10: Late Ch'ing 1800–1911*. The Cambridge History of China 10 (Cambridge 1978) 163–212 <doi:10.1017/CHOL9780521214476.005>.

Wong, J. Y., 'Anglo-Chinese trade: The Chinese should buy more', *Deadly Dreams: Opium and the Arrow War (1856–1860) in China* (zp 1998) 333–364 <doi:10.1017/CBO9780511572807.024>.

———, ed., 'China's maritime trade: The Chinese could buy more', in: *Deadly Dreams: Opium and the Arrow War (1856–1860) in China*. Cambridge Studies in Chinese History, Literature and Institutions (Cambridge 1998) 365–385 <doi:10.1017/CBO9780511572807.025>.

———, *Deadly Dreams: Opium and the Arrow War (1856-1860) in China* (zp 2002).

———, 'The Building Of An Informal British Empire In China In The Middle Of The Nineteenth Century', *Bulletin of the John Rylands Library* 59 (1977) 472–485 <doi:10.7227/bjrl.59.2.10>.

———, ed., 'The problem of India: The Chinese should and could buy more', in: *Deadly Dreams: Opium and the Arrow War (1856–1860) in China*. Cambridge Studies in Chinese History, Literature and Institutions (Cambridge 1998) 386–433 <doi:10.1017/CBO9780511572807.026>.